

اعتباریابی نسخه بازنگری شده پرسش نامه رفتار ذخیره‌ای:

سنجه احتکار وسواسی

دکتر علی محمدزاده^۱

Validation of Saving Inventory-Revised (SI-R): Compulsive Hoarding Measure

Ali Mohammadzadeh*

Abstract

Objectives: This study was carried out with the aim of validation of Saving Inventory-Revised (SI-R), which includes subjects related to hoarding and the failure to discard possessions that are useless or of limited value, and occur in many clinical syndromes, especially in obsessive-compulsive disorder. **Method:** In this descriptive cross-sectional study 348 individuals (142 males and 206 females) were randomly selected from different schools of Allameh Tabatabaie University, and were evaluated using SI-R and Padoa Obsessive-Compulsive Inventory. Data were analyzed using factor analysis through principal component analysis, step by step multivariate regression analysis, and Pearson's correlation coefficient. **Results:** To obtain structure validity, principal component analysis with Promax rotation identified three factors, namely, difficulty discarding, clutter, and hoarding. These factors accounted for 70.82% of the total variance. Examination of the validity was carried out at the same time as the administration of Padoa Obsessive-Compulsive Inventory, and results of multivariate regression analysis indicated a favorable convergent validity. In addition, validity was calculated using retest, half splitting, and internal consistency coefficient. **Conclusion:** Considering the features of appropriate psychometrics, the aforementioned instrument can be used in researches related to a wide variety of disorders with hoarding behavior, including obsessive-compulsive disorder, obsessive-compulsive personality disorder, schizophrenia, eating disorders, impulse control disorders, and psychosomatic disorders.

Key words: obsessive-compulsive disorder; reliability; factor structure

[Received: 22 January 2008; Accepted: 15 May 2008]

چکیده

هدف: این پژوهش با هدف بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی پرسش‌نامه رفتار ذخیره‌ای که دربردارنده موادی در زمینه گردآوری و ناتوانی در دورانداختن اموال بی‌ارزش است و در بسیاری از نشانگان‌های بالینی به ویژه در اختلال وسواسی-اجباری دیده می‌شود انجام شد. **روش:** در این پژوهش توصیفی-مقطعی، ۳۴۸ نفر (۱۴۲ مرد و ۲۰۶ زن) به روش نمونه‌گیری تصادفی از دانشکده‌های مختلف دانشگاه علامه طباطبائی انتخاب و به کمک مقیاس احتکار وسواسی و پرسش‌نامه پادوا بررسی شدند. داده‌ها به کمک تحلیل عاملی به روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی، تحلیل رگرسیون چندمتغیری گام به گام و ضریب همبستگی پیرسون تحلیل شدند. **یافته‌ها:** برای احراز روایی سازه‌ای، تحلیل عاملی به روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی با چرخش پروماکس سه عامل پیشنهاد نمود که به ترتیب عامل‌های درهم ریختگی، مشکل در دورانداختن و گردآوری نام گرفتند. این سه عامل ۷۰/۸۲٪ واریانس کل را تبیین کردند. بررسی روایی هم‌زمان با اجرای هم‌زمان پرسش‌نامه وسواسی-اجباری پادوا انجام شد و نتایج تحلیل رگرسیونی چندمتغیره گویای روایی مطلوب بود. افزون بر این، پایایی (به روش‌های بازآزمایی، دونیمه‌سازی و ضریب همسانی درونی) برای این پرسش‌نامه محاسبه شد. **نتیجه‌گیری:** با توجه به ویژگی‌های روان‌سنجی مطلوب، این ابزار می‌تواند در پژوهش‌های مربوط به طیف گسترده‌ای از اختلال‌های مرتبط با رفتار احتکاری از جمله اختلال وسواسی-اجباری، اختلال شخصیت وسواسی-اجباری، اسکیزوفرنیا، اختلال‌های خوردن، اختلال‌های کنترل تکانه و اختلال‌های روانی-عضوی کاربرد داشته باشد.

کلیدواژه‌ها: رفتار ذخیره‌ای؛ احتکار وسواسی؛ اختلال وسواسی-اجباری؛ روایی؛ پایایی؛ ساختار عاملی

[دریافت مقاله: ۱۳۸۶/۱۱/۲؛ پذیرش مقاله: ۱۳۸۷/۲/۲۶]

^۱ دکترای تخصصی روانشناسی، استادیار دانشگاه پیام نور استان آذربایجان شرقی. تبریز، خیابان مشروطه، دانشگاه پیام نور استان آذربایجان شرقی. دورنگار: ۴۲۵۳۲۳۷-۴۱۱

Email: ali.mohammadzadeh@gmail.com

* PhD. in Psychology, Assistant Prof. of Payam-e-nour University, Payam-e-nour University, Mashrooteh Ave., Tabriz, Iran, IR. Fax: +98411-4253737. Email: ali.mohammadzadeh@gmail.com

مقدمه

احتکار وسواسی^۱ گردآوری و ناتوانی در دورانداختن اموال بی‌ارزش یا کم‌ارزش است (استکتی^۲ و فراست^۳، ۲۰۰۳) و در ۲۰ تا ۳۰ درصد بیماران مبتلا به اختلال وسواسی-اجباری^۴ (OCD) شایع می‌باشد (فراست، کراوس^۵ و استکتی، ۱۹۹۶). هم‌چنین، احتکار وسواسی در دیگر اختلال‌های روانی مانند اسکیزوفرنیا، بی‌اشتهایی روانی، اختلال‌های روانی-عضوی و افسردگی دیده شده است (فراست، استکتی و گریشام^۶، ۲۰۰۴). رفتارهای احتکاری نیز یکی از ملاک‌های تشخیصی اختلال شخصیت وسواسی-اجباری است (انجمن روانپزشکی آمریکا، ۲۰۰۰).

شدت رفتارهای احتکاری در دامنه‌ای از خفیف تا شدید و حتی تهدیدکننده زندگی قرار دارد (فراست، گراس، ۱۹۹۳؛ فراست، استکتی و ویلیامز^۷، ۱۹۹۹). احتکار وسواسی با آشفتگی و آسیب چشم‌گیری همراه است. احتکار شدید می‌تواند با مشکلات زیادی در منزل (مانند آتش‌سوزی، شرایط غیربهداشتی، مشکلات سلامتی، محدودیت فضای زندگی) همراه باشد (فراست و همکاران، ۱۹۹۹). ناتوانی دیگران در بهره‌گیری از فضای زندگی و شرمساری در مورد بهم‌ریختگی منزل، بیشتر محتکران را ناگزیر می‌کند تا دیگران را از دسترسی به زندگی آنها شدیداً باز دارد. این افراد از نظر اجتماعی گوشه‌گیر بوده و در مقایسه با جمعیت عادی کمتر ازدواج می‌کنند (استکتی، فراست و کیم^۸، ۲۰۰۱). بررسی‌ها نشان داده‌اند که افراد مبتلا به OCD با ویژگی‌های رفتار احتکاری در مقایسه با OCD خالص سطوح بالایی از ناکش‌وری اجتماعی را تجربه می‌کنند (فراست، استکتی، ویلیامز و وارن^۹، ۲۰۰۰). هم‌چنین، رفتارهای احتکاری با ناتوانی در تصمیم‌گیری و سازمان‌دهی و ناتوانی‌های شغلی رابطه دارند (فراست و گراس^{۱۰}، ۱۹۹۳). در همین راستا، ساموئلز^{۱۱} و همکاران (۲۰۰۲) نشان داده‌اند که رفتارهای احتکاری پیش‌آگهی درمان OCD را بدتر می‌کنند.

اگرچه بررسی‌ها برخی از الگوهای اصلی این مشکل را نشان داده‌اند (فراست، هارتل^{۱۲}، ۱۹۹۶)، اما بر اندازه‌گیری رفتارهای احتکاری و نشانه‌های مرتبط با آن کمتر تأکید شده است. بیشتر پژوهش‌های انجام‌شده پیشین یا به توصیف نامنظم رفتارهای احتکاری پرداخته‌اند و یا آن را بر پایه پاسخ‌های بلی/خیر دو گویه از فهرست مقیاس وسواس فکری و عملی ییل-براون سنجیده‌اند (فراست و همکاران، ۲۰۰۴). این دو

گویه به‌عنوان شاخص رفتار احتکاری دارای روایی لازم نبوده و برای سنجش مسأله پیچیده رفتار احتکاری مناسب نیستند. فراست و گراس (۱۹۹۳) برای بررسی احتکار وسواسی، مقیاس احتکار^{۱۳} (HS) را بر پایه اطلاعات در دسترس، و هر چند اندک، ساختند. گویه‌های ۲۲‌گانه آن پرسش‌نامه موافقت با جمله‌هایی را می‌سنجیدند که مشکل در دورانداختن، واکنش‌های هیجانی مربوط به دورانداختن، مشکلات مربوط به تصمیم‌گیری در مورد دورانداختن، بهره‌گیری اندک از وسایل ذخیره‌شده، نگرانی در زمینه لازم‌شدن وسایل دورریخته‌شده در آینده، و دلبستگی عاطفی به اموال را نشان می‌دادند. مقیاس احتکار دارای ثبات درونی بسیار خوبی نشان داده شده و در بررسی‌های چندی روایی آن تأیید شده است (فراست و گراس ۱۹۹۳؛ فراست، هارتل، کریستین^{۱۴} و ویلیامز، ۱۹۹۵؛ فراست و هارتل، ۱۹۹۶؛ فراست، کیم، موریس^{۱۵} و همکاران، ۱۹۹۸؛ فراست و همکاران، ۲۰۰۰؛ فراست و همکاران، ۲۰۰۲). با این وجود، این مقیاس دارای محدودیت‌های چشم‌گیری نیز هست. اولاً، گویه‌های مقیاس احتکار بر پایه بررسی‌های قدیمی مربوط به احتکار گزینش شده‌اند و بسیاری از نشانه‌های مهم احتکار که تا آن زمان شناسایی نشده بودند در مقیاس جای داده نشده‌اند. برای نمونه گردآوری وسواسی^{۱۶} یکی از جنبه‌های مهم احتکار وسواسی است (فراست و همکاران، ۱۹۹۸، ۲۰۰۲) اما در میان گویه‌های مقیاس احتکار، مواد مرتبط با آن دیده نمی‌شود. دوم آن که برخی از گویه‌های مقیاس احتکار باورهای مربوط به دارایی‌ها (ماهیت و کارکرد آنها) را می‌سنجند تا نشانه‌های اختلال را (مانند: من متعلق‌اتم را به‌عنوان بخشی از خود می‌دانم، آنها بخشی از کیستی من هستند). این در حالی است که به‌جای قرارداد همه باورهای مربوط در این مقیاس و غیرکاربردی بودن آنها، به‌نظر می‌رسد جداکردن نشانه‌های ویژه احتکار از باورهایی که گمان می‌رود مرتبط با آن است مناسب‌تر باشد. سنجش جداگانه باورهای احتکار می‌تواند به تبیین نشانه‌های احتکار کمک کند. از سوی دیگر چند گویه

1- compulsive hoarding	2- Steketee
3- Frost	
4- obsessive-compulsive disorder	5- Krause
6- Grisham	7- Williams
8- Kim	9- Warren
10- Gross	11- Samuels
12- Hartl	13- Hoarding Scale
14- Christian	15- Morris
16- compulsive acquisition	

رضایت آنان پرسش‌های نسخه بازنگری شده پرسش‌نامه رفتار ذخیره‌ای (SI-R) (فراست و همکاران، ۲۰۰۴) در اختیار آنها قرار داد شد. به آزمودنی‌ها گفته شد که جمله‌های زیر نشان‌دهنده افکار و رفتارهایی هستند که در زندگی روزمره ممکن است برای هر کسی رخ دهد و برای هر جمله، پاسخی را انتخاب نمایید که به بهترین وجه گویای وضعیت شما باشد. هم‌چنین گفته شد که میزان مشکلی (اختلالی) را که چنین افکار یا رفتارهایی ممکن است در زندگی شما پدید آورند، تعیین نمایید و پاسخ‌های خود را بر پایه شدت در مقیاسی از صفر تا چهار درجه‌بندی کنید. این راهنما برای پرسش‌نامه پادوآ^۶ (PI) (ساناویو^۷، ۱۹۸۰) نیز در زمینه بررسی روایی هم‌زمان، به کار گرفته شد. در این راستا ۶۷ نفر از کسانی که به تصادف انتخاب شده بودند، هم‌زمان به پرسش‌های پرسش‌نامه پادوآ (همان‌جا) و نسخه بازنگری شده پرسش‌نامه رفتار ذخیره‌ای (SI-R) (فراست و همکاران، ۲۰۰۴) پاسخ دادند. در مورد پاسخ هم‌زمان به دو پرسش‌نامه، ترتیبی داده شد که نیمی از آزمودنی‌ها نخست SI-R و سپس پرسش‌نامه پادوآ (ساناویو، ۱۹۸۰) را تکمیل نمایند و نیم دیگر، نخست به پرسش‌نامه پادوآ و سپس SI-R پاسخ دهند تا بدین وسیله اثرات ناشی از ترتیب تکمیل پرسش‌نامه‌ها کنترل شود.

نسخه بازنگری شده پرسش‌نامه رفتار ذخیره‌ای (SI-R)

توسط فراست و همکاران (۲۰۰۴) ساخته شده و نسخه اصلاح شده پرسش‌نامه ۲۶ سؤالی رفتار ذخیره‌ای (SI) (همان‌جا) می‌باشد. پرسش‌های این آزمون ۲۳ ماده‌ای، با پنج گزینه (اصلاً= صفر تا خیلی زیاد= ۴) و بر پایه شدت رفتارهای احتکاری تجربه شده پاسخ داده و نمره‌گذاری می‌شوند.

نخست SI-R به فارسی برگردانده شد. سپس از دو نفر متخصص زبان انگلیسی (یک نفر کارشناس ارشد مترجمی زبان انگلیسی و یک نفر دانشجوی دکترای آموزش زبان انگلیسی) خواسته شد که ماده‌های برگردانده شده فارسی را به انگلیسی ترجمه نمایند. آن‌گاه شکاف‌های موجود در تطابق دو ترجمه اصلاح گردید. سپس، آزمون روی چند آزمودنی به صورت آزمایشی اجرا شد و اشکالات پیش آمده برای

از مقیاس احتکار اشاره به انواع ویژه‌ای از اموال (مانند روزنامه و ظرف) دارند که احتمالاً در انواعی از رفتارهای احتکاری دیده می‌شود و نه در همه مبتلایان. در نهایت، واژه‌های به کار برده شده در گویه‌های مقیاس، آشفتگی و آسیب مرتبط با آسیب‌شناسی چشم‌گیر بالینی را دربرنمی‌گیرند (فراست و همکاران، ۲۰۰۴). با این که نسخه اصلی مقیاس احتکار، در بررسی‌های بالینی و غیربالینی کاربرد دارد (فراست و همکاران، ۱۹۹۸، ۲۰۰۲)، این مقیاس به سنجش موارد شدیدتر اختلال حساس نیست. نسخه بازنگری شده پرسش‌نامه رفتار ذخیره‌ای^۱ (SI-R) ابزار جدید احتکار و سواسی است که توسط فراست و همکاران (۲۰۰۴) ساخته شده و گویه‌های آن نیز کاستی‌های اشاره شده را ندارند. این پرسش‌نامه ۲۳ ماده‌ای، نسخه بازنگری شده پرسش‌نامه ۲۶ ماده‌ای رفتار ذخیره‌ای (SI) (فراست و همکاران، ۲۰۰۴) است که آن نیز خود نسخه اصلاح شده مقیاس احتکار (فراست و گراس، ۱۹۹۳) می‌باشد. با توجه به اهمیت رفتارهای احتکاری در آسیب‌شناسی روانی عمومی از یک سو و گسترده بودن نسخه بازنگری شده پرسش‌نامه رفتار ذخیره‌ای (SI-R) (فراست و همکاران، ۲۰۰۴) از سوی دیگر که نیاز به ابزاری مناسب برای سنجش احتکار و سواسی در کنار دیگر ابزارهای OCD را برآورده می‌کند، پژوهش حاضر با هدف اعتبارسنجی و انطباق مقیاس یادشده با جامعه ایرانی انجام شد.

نظر به ثبات چشم‌گیر یافته‌های به دست آمده از نمونه‌های بالینی و غیربالینی (فراست و همکاران، ۱۹۹۸) و ضرورت انجام بررسی با نمونه‌های غیربالینی در پژوهش‌های مربوط به اختلال‌های و سواسی- اجباری (برنز^۲، فورمی^۳، کورتج^۴ و استرنبرگر^۵، ۱۹۹۵)، پژوهش حاضر روی جمعیت غیربالینی انجام شد.

روش

در این پژوهش توصیفی- مقطعی، جامعه آماری پژوهش دانشجویان دختر و پسر مشغول به تحصیل در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ دوره‌های کارشناسی و کارشناسی ارشد دانشگاه علامه طباطبائی تهران بودند. از میان این افراد ۳۴۸ نفر (۲۰۶ زن و ۱۴۲ مرد) به روش نمونه‌گیری تصادفی متناسب با توزیع تقریبی جنسیتی انتخاب و مورد آزمون قرار گرفتند.

برای اجرای نمونه‌گیری، پس از انتخاب کلاس‌ها در هر دانشکده با بیان هدف پژوهش برای دانشجویان و جلب

1- Saving Inventory-Revised
3- Formea
5- Sternberger
7- Sanavio

2- Burns
4- Keortge
6- Padoa Inventory

کاربرد نهایی اصلاح گردید. این ابزار سه مقیاس فرعی دارد: درهم ریختگی^۱، مشکل در دورانداختن^۲ و گردآوری^۳. در فرهنگ اصلی، ضریب همسانی درونی کل SI-R، ۰/۹۲ گزارش شده است (فراست و همکاران، ۲۰۰۴). این ضریب برای سه مقیاس فرعی آن به ترتیب ۰/۸۸، ۰/۹۱ و ۰/۸۷ بود (همان‌جا). ضرایب پایایی بازآزمایی با فاصله چهار هفته برای کل مقیاس و عامل‌های درهم ریختگی، مشکل در دورانداختن و گردآوری به ترتیب ۰/۸۶، ۰/۸۹، ۰/۹۰ و ۰/۷۸ بود (همان‌جا). روایی هم‌زمان آن به وسیله همبستگی آن با پرسش‌نامه شناخت‌های رفتار ذخیره‌ای^۴ (SCI) روایی مناسبی نشان داده است (استکتی، فراست و کایروس^۵، ۲۰۰۳). این ضرایب برای کل دو پرسش‌نامه ۰/۷۳ و برای عامل‌های فرعی هر یک از آنها در دامنه‌ای بین ۰/۳۸ تا ۰/۷۲ گزارش شده است (فراست و همکاران، ۲۰۰۴).

پرسش‌نامه پادوآ (PI) نیز توسط سانویو (۱۹۸۰) در ایتالیا ساخته شده و دارای ۶۰ پرسش پنج‌گزینه‌ای (اصلاً= صفر تا خیلی زیاد= ۴) است. پرسش‌نامه پادوآ می‌تواند اختلال‌های وسواسی-اجباری و شدت آن‌ها را در افراد بهنجار و بیماران بالینی بسنجد. این پرسش‌نامه، دارای چهار زیرمقیاس با عنوان‌های زیر است: کنترل‌نداشتن بر فعالیت‌های ذهنی، وارسی، نگرانی در زمینه از دست‌دادن کنترل بر رفتارهای حرکتی و آلودگی. پایایی این پرسش‌نامه در فرهنگ اصلی، با محاسبه ضریب همسانی درونی بر حسب آلفای کرونباخ، ۰/۸۰ گزارش شده است و روایی همگرای آن با محاسبه نمره کل پرسش‌نامه پادوآ با پرسش‌نامه وسواس فکری-عملی مادلزی و پرسش‌نامه وسواس فکری لیتون، در دامنه ۰/۶۵ تا ۰/۷۵، گزارش شده است (سانویو، ۱۹۸۰). پایایی و روایی این پرسش‌نامه در ایران، توسط گودرزی و فیروزآبادی (۲۰۰۵)، بررسی شده، ضریب همسانی درونی ۰/۹۵ و ضریب بازآزمایی با فاصله ۳۰ روز در عامل یک، دو، سه و چهار به ترتیب ۰/۷۶، ۰/۸۱، ۰/۶۵ و ۰/۶۰ و در کل مقیاس ۰/۷۹ گزارش شده است. محاسبه روایی افتراقی این پرسش‌نامه، گویای این است که نمره‌های پادوآ، توانایی جداکردن بیماران وسواسی و افراد بهنجار را دارد، اما از تمایز میان بیماران وسواسی-اجباری و بیماران روان رنجور، ناتوان است. داده‌ها با روش‌های آماری تحلیل عاملی به روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی، تحلیل رگرسیون چند متغیری گام به گام و همبستگی پیرسون تحلیل شدند.

یافته‌ها

یک صد و چهل و دو نفر (۴۰/۸٪) از شرکت‌کنندگان در این بررسی مرد و ۲۰۶ نفر (۵۹/۲٪) زن بودند. میانگین سنی در مردان ۲۳/۰۷ (انحراف معیار ۲/۹۱)، در زنان ۲۳/۲۹ (انحراف معیار ۲/۹۸) و در کل افراد مورد بررسی، ۲۲/۶۱ سال (انحراف معیار ۲/۹۷) بود.

برای بررسی ساختار عاملی SI-R از شیوه اکتشافی و روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی با چرخش پروماکس بهره گرفته شد. داده‌های کل نمونه آماری (n=۳۴۸) در تحلیل عاملی وارد شدند (ماده‌هایی مشمول یک عامل شدند که وزن عاملی ۰/۳۰ یا بالاتر داشتند). **جدول ۱** وزن‌های عاملی هر یک از ماده‌ها را برای هر یک از آنها بعد از چرخش پروماکس نشان می‌دهد. در کل، پنج عامل ارزش ویژه بالاتر از یک داشتند (۸/۲۴، ۵/۰۲، ۳/۰۲، ۲/۳۰ و ۲/۱۲). رسم نمودار ارزش‌های ویژه (آزمون اسکری) و الگوی وزن‌های عاملی، سه عامل را پیشنهاد نمود. این عامل‌ها ابقا شده و آن‌گاه در معرض چرخش متعامد پروماکس قرار گرفتند. در مجموع، سه عامل ۷۰/۸۲٪ واریانس کل را تبیین می‌کردند. با توجه به این که ماده‌های یک، پنج، شش، ۱۱، ۱۵، ۱۶، ۲۰ و ۲۳ به‌جز عامل‌های اصلی، در عامل‌هایی قرار داشتند که از نظر محتوایی با آنها انطباق نداشتند، این ماده‌های دارای واریانس مشترک از عامل‌های غیرمرتبط حذف شدند. عامل اول (ثُمَّ ماده) ارزش ویژه برابر با ۸/۲۴ داشت و ۳۵/۸۳٪ واریانس‌های دیده‌شده را تبیین می‌کرد. این عامل، «عامل درهم‌ریختگی» نام گرفت که پرسش‌هایی مانند «به‌هم‌ریختگی منزل باعث افت کارایی اجتماعی، شغلی یا روزمره شما می‌شود؟» را دربرمی‌گیرد.

دومین عامل (هفت ماده) ارزش ویژه برابر با ۵/۰۲ داشت و ۲۱/۸۲٪ واریانس را تبیین می‌کرد. این عامل (عامل مشکل در دورانداختن) دربرگیرنده پرسش‌هایی مانند «دورریختن اشیاء کم یا بی‌ارزش تا چه اندازه برایتان مشکل می‌باشد؟» است.

عامل سوم، «عامل گردآوری» نام گرفت. این عامل هفت ماده دارد. ارزش ویژه آن برابر با ۳/۰۲ بود و ۱۳/۱۶٪ از کل واریانس را تبیین می‌کرد. این عامل، ماده‌هایی مانند «چه اندازه تمایل به خرید یا داشتن اشیایی دارید که ضرورتی ندارند؟» را دربرمی‌گیرد.

1- clutter
2- difficulty discarding
3- acquisition
4- Saving Cognitive Inventory
5- Kyrios

جدول ۱- عامل های نسخه بازنگری شده پرسش نامه رفتار ذخیره‌ای (SI-R) و وزن های عاملی مربوط به هر ماده

ماده‌ها	وزن عاملی
عامل اول: عامل درهم ریختگی	
۷- تداخل به هم ریختگی با کنش وری	۰/۹۸
۱۳- به هم ریختگی منجر به ناراحتی	۰/۹۳
۱۴- ممانعت به هم ریختگی از دعوت دوستان به منزل	۰/۹۳
۱۲- ممانعت به هم ریختگی در استفاده از منزل	۰/۸۵
۳- میزان به هم ریختگی	۰/۷۵
۲۱- فقدان کنترل بر به هم ریختگی	۰/۶۴
۱۹- ناراحتی از عادت های جمع آوری	۰/۶۱
۶- به هم ریختگی در فضای زندگی	۰/۳۳
۲۰- ممانعت به هم ریختگی از فعالیت های روزمره	۰/۳۰
عامل دوم: عامل مشکل در دورانداختن	
۱- میزان سختی دورریختن اشیاء کم ارزش	۱
۲- میزان ناراحت کنندگی دورریختن اشیاء کم ارزش	۰/۹۳
۲۳- ناتوانی در دورریختن اشیاء کم ارزش	۰/۸۸
۱۶- نیرومندی میل به ذخیره کردن	۰/۸۳
۱۱- فراوانی اشیاء ذخیره شده ای که مورد نیاز نیستند	۰/۸۲
۴- اجتناب از دورریختن به خاطر ناراحتی	۰/۸۰
۱۷- فقدان کنترل بر میل به ذخیره کردن	۰/۳۷
عامل سوم: عامل گردآوری	
۸- احساس اجبار به جمع آوری	۰/۹۱
۱۸- مشکل بودن قدم زدن در خانه به خاطر به هم ریختگی	۰/۸۷
۱۰- فقدان کنترل بر میل به جمع آوری	۰/۸۲
۹- نیرومندی میل به جمع آوری	۰/۶۵
۵- ناراحتی به خاطر به دست نیاموردن	۰/۵۷
۱۵- فراوانی اشیاء خریداری شده ای که مورد نیاز نیستند	۰/۴۵
۲۲- مشکلات مالی به خاطر خرید یا ذخیره کردن اجباری	۰/۳۱

برای بررسی روایی هم زمان، پرسش نامه پادوآ (PI) به کار برده شد. بدین منظور ۶۷ نفر از افرادی که به تصادف انتخاب شده بودند هم زمان به پرسش های دو پرسش نامه پاسخ دادند. نتایج تحلیل به کمک روش همبستگی پیرسون نشان داد که همبستگی بین این دو پرسش نامه ۰/۴۷ می باشد. هم چنین نتایج تحلیل گویای آن بود که نسخه بازنگری شده پرسش نامه رفتار ذخیره ای (SI-R) و عامل های سه گانه آن تنها با عامل های اول (کنترل نداشتن بر فعالیت های ذهنی) و سوم (نگرانی در زمینه از دست دادن کنترل رفتارهای حرکتی) در پرسش نامه پادوآ (PI) رابطه معنی دار داشته و با عامل های دوم (وارسی) و چهارم (آلودگی) رابطه ای ندارند. **جدول ۲** ضرایب همبستگی پیرسون بین نسخه بازنگری شده پرسش نامه رفتار ذخیره ای و عامل های آن را با پرسش نامه پادوآ نشان می دهد.

برای تعیین دقیق تر رابطه پرسش نامه رفتار ذخیره ای و پرسش نامه پادوآ، تحلیل رگرسیون چندمتغیره گام به گام به کار برده شد. ادامه تحلیل در دو مرحله انجام شد. در مرحله اول «پرسش نامه پادوآ» به عنوان متغیر پیش بین و «پرسش نامه رفتار ذخیره ای» به عنوان متغیر ملاک وارد معادله رگرسیون شدند و در مرحله دوم مؤلفه های «عدم کنترل بر فعالیت های ذهنی»، «وارسی»، «نگرانی در زمینه از دست دادن کنترل رفتارهای حرکتی» و «آلودگی» پرسش نامه پادوآ به عنوان متغیر پیش بین و «پرسش نامه رفتار ذخیره ای» به عنوان متغیر ملاک وارد معادلات رگرسیونی شدند. نتایج نشان دهنده ارتباط معنی دار بین متغیرهای پیش بین و ملاک بود ($p < 0/001$)، $F = 18/75$ ، $df = 65, 1$) و ضریب بنای به دست آمده از تحلیل رگرسیون (۰/۴۷)، رابطه معنی داری میان متغیرهای پیش بین و ملاک نشان داد ($p < 0/001$). نتایج نشان دادند که متغیر «پرسش نامه پادوآ» می تواند ۲۲٪ تغییرات متغیر ملاک یعنی «پرسش نامه رفتار ذخیره ای» را پیش بینی کند.

مقایسه نمرات زنان و مردان به کمک آزمون t مستقل، تفاوت معنی داری را از نظر آماری در نمرات به دست آمده در کل پرسش نامه رفتار ذخیره ای و نیز در عامل های مربوط به آن نشان نداد.

جدول ۲- همبستگی بین نسخه بازنگری شده پرسش نامه رفتار ذخیره ای و پرسش نامه پادوآ

پرسش نامه پادوآ	عدم کنترل بر فعالیت های ذهنی	وارسی	نگرانی در زمینه از دست دادن کنترل رفتارهای حرکتی	آلودگی
SI-R ^۱	۰/۴۷**	۰/۰۹	۰/۳۹*	۰/۱۹
درهم ریختگی	۰/۳۳**	۰/۰۶	۰/۲۶*	۰/۱۲
مشکل در دورانداختن	۰/۴۵**	۰/۰۷	۰/۴۱**	۰/۱۷
جمع آوری	۰/۲۴*	۰/۰۶	۰/۱۶	۰/۱۳

1- Saving Inventory-Revised; n=67; *p<0/01; **p<0/001

جدول ۳ - تحلیل واریانس و رگرسیون متغیر پرسش‌نامه رفتار ذخیره‌ای بر عامل‌های پرسش‌نامه پادوآ

گام	متغیر وارد شده به معادله*	منابع تغییرات	df	نسبت F	سطح معنی‌داری
اول	عامل اول	رگرسیون	۱	۳۲/۰۳	۰/۰۰۱
		باقیمانده	۶۵		
		کل	۶۶		
دوم	عامل اول عامل سوم	رگرسیون	۲	۲۱/۷۶	۰/۰۰۱
		باقیمانده	۶۴		
		کل	۶۶		
سوم	عامل اول عامل سوم عامل دوم	رگرسیون	۳	۱۷/۹۷	۰/۰۰۱
		باقیمانده	۶۳		
		کل	۶۶		

* عامل اول: عدم کنترل بر فعالیت‌های ذهنی؛ عامل دوم: واری؛ عامل سوم: تمایل و نگرانی در مورد از دست‌دادن کنترل رفتارهای حرکتی

جدول ۴ - اطلاعات مربوط به ضرایب تحلیل رگرسیون تحلیل دوم

گام	متغیر وارد شده به معادله*	ضریب b	ضریب بتا	نسبت t	ضریب تعیین	خطای معیار برآورد	
۱	عامل اول	۰/۳۸	۰/۵۷	*۵/۶۶	۰/۳۳	۶/۰۵	
		عامل اول	۰/۳۴	۰/۵۱	*۵/۱۵	۰/۴۰	۵/۷۵
۲	عامل سوم	۰/۴۶	۰/۲۸	۲/۸۳			
		عامل اول	۰/۴۵	۰/۶۷	*۵/۸۹	۰/۴۶	۵/۵۱
		عامل سوم	۰/۴۲	۰/۲۵	۲/۶۶		
۳	عامل دوم	-۰/۲۰	-۰/۲۸	-۲/۵۶			

* عامل اول: عدم کنترل بر فعالیت‌های ذهنی؛ عامل دوم: واری؛ عامل سوم: تمایل و نگرانی در مورد از دست‌دادن کنترل رفتارهای حرکتی

**p<۰/۰۰۱

رگرسیون یاد شده، در جدول ۴ آمده است. پایایی بازآزمایی مقیاس (n=۵۴) به صورت نمونه‌گیری داوطلب از نمونه آماری، با فاصله چهار هفته، پایایی دونیمه‌سازی مقیاس (n=۳۴۸)، به روش اسپیرمن-براون و پایایی درونی مقیاس به کمک ضریب آلفای کرونباخ (n=۳۴۸) برای کل مقیاس و خرده مقیاس‌های سه‌گانه آن در جدول ۵ آورده شده است.

جدول ۳ نشان می‌دهد که به جز «آلودگی» همه عامل‌های پرسش‌نامه پادوآ به عنوان متغیرهای پیش‌بین، توان لازم برای ورود به معادله رگرسیونی را دارند و بنابراین دارای سهم معنی‌دار در افزایش دقت پیش‌بینی متغیر ملاک هستند. نسبت‌های معنی‌دار F در جدول نشان‌گر ارتباط معنی‌دار میان متغیرهای پیش‌بین و ملاک می‌باشد. اطلاعات مربوط به ضرایب تعیین، خطای معیار برآورد و ضرایب تحلیل

جدول ۵- ضرایب پایایی مربوط به پرسش نامه SI-R و عامل های آن

عامل سوم	عامل دوم	عامل اول	کل مقیاس	
۰/۷۲	۰/۸۳	۰/۸۷	۰/۹۱	ضریب بازآزمایی
۰/۵۵	۰/۸۲	۰/۷۲	۰/۹۲	ضریب دونیمه سازی
۰/۸۰	۰/۹۲	۰/۸۹	۰/۸۷	ضریب همسانی درونی

بحث

این پژوهش با هدف بررسی روایی و پایایی نسخه بازنگری شده پرسش نامه رفتار ذخیره ای (SI-R) برای اندازه گیری رفتارهای احتکاری در اختلال های وسواسی - اجباری انجام شد. این پرسش نامه به سبب جدید بودن، به عنوان گزینه ای مناسب برای آماده سازی و بهره گیری در ایران برگزیده شد.

نتایج تحلیل عاملی به کمک روش تحلیل مؤلفه های اصلی نشان داد که این پرسش نامه مقیاسی چندبعدی بوده و عوامل سه گانه درهم ریختگی، مشکل در دورانداختن و گردآوری به ترتیب بیشترین میزان واریانس را تبیین می کنند. این یافته با پژوهش فراست و همکاران (۲۰۰۴) در نمونه های بالینی و پژوهش کولز^۱، فراست، هیم برگ^۲ و استکتی (۲۰۰۳) در نمونه های غیر بالینی و نیز با سه نشانه اصلی الگوی احتکار وسواسی فراست و هارتل (۱۹۹۶) هماهنگ است. همانند بودن عوامل استخراج شده با پژوهش های پیشین از نظر واریانس تبیین شده (بیش از ۷۰ درصد)، بیانگر روایی سازه مناسب این پرسش نامه می باشد. همانندی این عامل ها با عامل های استخراج شده از نمونه های بالینی (کولز و همکاران، ۲۰۰۳)، از یک سو در تأیید نظر برنز و همکاران (۱۹۹۵) در زمینه ضرورت به کارگیری نمونه های غیر بالینی در بررسی های مربوط به طیف وسواسی - اجباری است و از سوی دیگر پیوستاری و ابعادی بودن نشانه های مرتبط با OCD را تأیید نموده و دیدگاه مقوله ای نسبت به OCD را کم رنگ می نماید. این پژوهش بین زنان و مردان در نسخه بازنگری شده پرسش نامه رفتار ذخیره ای (SI-R) و عامل های آن تفاوت معنی داری نشان نداد. این یافته تا اندازه ای با پژوهش فراست و همکاران (۲۰۰۴) و نیز با یکسان بودن میزان شیوع OCD در دو جنس (انجمن روانپزشکی آمریکا، ۲۰۰۰) هم سو است. در بررسی فراست و همکاران (۲۰۰۴) در عامل های درهم ریختگی و مشکل در دورانداختن بین زنان و مردان

هیچ گونه تفاوتی گزارش نشده ولی زنان در عامل گردآوری، نسبت به مردان نمرات بیشتری به دست آورده بودند. افزون بر این، بر پایه ادبیات پژوهشی مربوط به خرید وسواسی^۳، تفاوت در راستای افزایش نمره زنان گزارش شده است (لیجویکس^۴، آدز^۵، تاساین^۶ و سولومون^۷، ۱۹۹۶). گفتنی است که احتکار وسواسی، سازه ای کلی تر از خرید وسواسی بوده و مؤلفه اصلی خرید وسواسی را تشکیل می دهد (کایروس، فراست و استکتی، ۲۰۰۴). پژوهشگران این افزایش نمره زنان را به چشم داشت های فرهنگی از آنها نسبت داده اند و این که خرید و گردآوری چیزها خشنودی هیجانی زنان را به دنبال دارد. ناهماهنگی این بخش از یافته های بررسی حاضر با یافته های پژوهش فراست و همکاران (۲۰۰۴) را شاید بتوان به ماهیت نمونه پژوهش حاضر نسبت داد. چه، گروه زنان شرکت کننده در این پژوهش دانشجو بوده و شاید چشم داشت های سنتی زنانه برای آنان در اولویت نباشد.

هم چنین، نسخه بازنگری شده پرسش نامه رفتار ذخیره ای و عامل های آن تنها با عامل اول و عامل سوم رابطه معنی دار داشته و با عامل دوم و عامل چهارم پرسش نامه پادوآ رابطه معنی داری نداشتند. از آن جا که رفتارهای احتکاری با الگوهای ویژه ای از OCD رابطه معنی داری دارند (فراست و همکاران، ۱۹۹۸)، بنابراین همبستگی با عامل عدم کنترل بر فعالیت های ذهنی و عامل نگرانی در زمینه از دست دادن کنترل رفتارهای حرکتی پرسش نامه پادوآ (عامل اول و سوم) نشان دهنده روایی هم زمان نسخه بازنگری شده پرسش نامه رفتار ذخیره ای است. این یافته با یافته های فراست و همکاران (همان جا) که نشان داده اند نسخه بازنگری شده پرسش نامه رفتار ذخیره ای بیشترین رابطه معنی دار را با عامل های اول و سوم پرسش نامه پادوآ دارند، هماهنگ است. مشکل در حذف

1- Coles	2- Heimberg
3- compulsive buying	4- Lejoyeux
5- Ade's	6- Tassain
7- Solomon	

سیاسکزاری

بدین وسیله از دانشجویان دانشگاه علامه طباطبائی که بی هیچ چشم‌داشتی به تکمیل پرسش‌نامه‌ها پرداختند و هم‌چنین از استادان محترم این دانشگاه به‌خاطر همکاری‌شان قدردانی می‌شود.

منابع

- American Psychiatric Association (2000). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (4th. ed.)*. Washington, DC: APA
- Burns, J. L., Fornea, G. M., Keortge, S., & Sternberger, L. G. (1995). The utilization of nonpatient samples in the study of obsessive compulsive disorder. *Behavior Research and Therapy*, 33, 133-144.
- Coles, M. E., Frost, R. O., Heimberg, R. G., & Steketee, G. (2003). Hoarding behaviors in a large college sample. *Behavior Research and Therapy*, 41, 179-194.
- Frost, R. O., & Gross, R. C. (1993). The hoarding of possessions. *Behavior Research and Therapy*, 31, 367-381.
- Frost, R. O., & Hartl, T. L. (1996). A cognitive-behavioral model of compulsive hoarding. *Behavior Research and Therapy*, 34, 341-350.
- Frost, R. O., Hartl, T. L., Christian, R., & Williams, N. (1995). The value of possessions in compulsive hoarding: Patterns of use and attachment. *Behavior Research and Therapy*, 33, 897-902.
- Frost, R. O., Kim, H. J., Morris, C., Bloss, C., Murray-Close, M., & Steketee, G. (1998). Hoarding, compulsive buying and reasons for saving. *Behavior Research and Therapy*, 36, 657-664.
- Frost, R. O., Krause, M., & Steketee, G. (1996). Hoarding and obsessive compulsive symptoms. *Behavior Modification*, 20, 116-132.
- Frost, R. O., Steketee, G., & Grisham, J. (2004). Measurement of compulsive hoarding: Saving inventory-revised. *Behavior Research and Therapy*, 42, 1163-1182.
- Frost, R. O., Steketee, G., & Williams, L. F. (1999). Hoarding: A community health problem. *Health and Social Care in the Community*, 8, 229-234.

افکار ناخواسته و تصمیم‌گیری، عامل ارتباطی مشترک OCD و اختلال‌های کنترل تکانه^۱ می‌باشد (مک‌الروی^۲، فیلیپس^۳ و کک^۴، ۱۹۹۴)، از این رو، فراست و هارتل (۱۹۹۶) پیشنهاد کرده‌اند که مشکل در تصمیم‌گیری مؤلفه اصلی رفتار احتکاری است. نتایج تحلیل رگرسیونی نیز نشان داد که پرسش‌نامه پادو آ ۲۲٪ از تغییرات پرسش‌نامه رفتار ذخیره‌ای را پیش‌بینی می‌کند و عامل‌های عدم کنترل بر فعالیت‌های ذهنی، نگرانی در زمینه از دست‌دادن کنترل رفتارهای حرکتی و واری در پیش‌بینی رفتارهای احتکاری سهم هستند. با وجود آن‌که عامل واری با پرسش‌نامه رفتار ذخیره‌ای رابطه معنی‌داری نداشت، ولی یافته‌ها نشان دادند که قرار گرفتن آن در کنار عامل‌های اول و سوم مقدار واریانس متغیر ملاک را افزایش می‌دهد.

برای بررسی پایایی سه روش بازآزمایی، دونیمه‌سازی و همسانی درونی به کار برده شد. ضریب پایایی بازآزمایی برای کل مقیاس در فاصله چهار هفته، ۰/۹۱ و برای عامل‌های اول تا سوم به ترتیب ۰/۸۷، ۰/۸۳ و ۰/۷۲ به دست آمد که به یافته‌های فراست و همکاران (۲۰۰۴) بسیار نزدیک است. هم‌چنین شاخص ضریب پایایی به روش‌های دونیمه‌سازی و همسانی درونی برای کل مقیاس و عامل‌های آن با شاخص‌های گزارش شده توسط سازندگان پرسش‌نامه در فرهنگ اصلی هماهنگ هستند. تشابه ضرایب گزارش شده در این پژوهش با فرهنگ اصلی تا اندازه‌ای نشانگر ساده و سلیس بودن عبارت‌های آزمون در زبان اصلی و فارسی است و این که سازگاری نسخه اصلی با فرهنگ ایرانی به‌خوبی انجام شده است.

در مجموع، یافته‌های موجود، روایی و پایایی نسخه بازنگری شده پرسش‌نامه رفتار ذخیره‌ای (SI-R) را تأیید می‌نمایند. بنابراین، این ابزار می‌تواند در پژوهش‌های مربوط به طیف گسترده‌ای از اختلال‌های مرتبط با رفتار احتکاری از جمله اختلال وسواسی-اجباری، اختلال شخصیت وسواسی-اجباری، اسکیزوفرنیا، اختلال‌های خوردن، اختلال‌های کنترل تکانه، اختلال‌های روانی-عضوی و افسردگی به‌ویژه با گروه‌های غیربالینی به کار رود.

پیشنهاد می‌شود این پرسش‌نامه روی نمونه‌های بالینی به‌ویژه بیماران دچار اختلال وسواسی-اجباری و نیز مبتلایان به اختلال‌های کنترل تکانه برای به‌دست‌آوردن روایی تشخیصی و نقطه برش بررسی شوند.

1- impulse control disorders 2- McElroy
3- Phillips 4- Keck

- Frost, R. O., Steketee, G., & Williams, L. F. (2002). Compulsive buying, compulsive hoarding, and obsessive compulsive disorder. *Behavior Therapy*, 33, 201-214.
- Frost, R. O., Steketee, G., Williams, L. F., & Warren, R. (2000). Mood, personality disorder symptoms and disability in obsessive-compulsive hoarders: A comparison with clinical and nonclinical controls. *Behavior Research and Therapy*, 38, 1071-1081.
- Goodarzi, M. A., & Firoozabadi, A. (2005). Reliability and validity of the Padua Inventory in an Iranian population. *Behavior Research and Therapy*, 43, 43-54.
- Kyrios, M., Frost, R. O., & Steketee, G. (2004). Cognitions in compulsive buying and acquisition. *Cognitive Therapy and Research*, 28, 241-258.
- Lejoyeux, M., Ade's, J., Tassain, V., & Solomon, J. (1996). Phenomenology and psychopathology of uncontrolled buying. *American Journal of Psychiatry*, 153, 1524-1529.
- McElroy, S. L., Phillips, K. A., & Keck, P. E. (1994). Obsessive-compulsive spectrum disorder. *Journal of Clinical Psychiatry*, 55, 33-51.
- Samuels, J., Bienvenu, O. J., Riddle, M. A., Cullen, B. A., Grados, M. A., Liang, K. Y., Hoehn-Saric, R., & Nestadt, G. (2002). Hoarding in obsessive compulsive disorder: Results from a case-control study. *Behavior Research and Therapy*, 40, 517-528.
- Sanavio, E. (1980). Obsessions and compulsions: The Padua Inventory. *Behavior Research and Therapy*, 26, 169-177.
- Steketee, G., & Frost, R. O. (2003). Compulsive hoarding: Current status of the research. *Clinical Psychology Review*, 23, 905-927.
- Steketee, G., Frost, R. O., & Kim, H. J. (2001). Hoarding by elderly people. *Health and Social Work*, 26, 176-184.
- Steketee, G., Frost, R. O., & Kyrios, M. (2003). Cognitive aspects of compulsive hoarding. *Cognitive Therapy and Research*, 27, 463-479.